

Šarevec se je ravno v tistem hipu probudil, in zdelo se mu je, da poje sekira na tnalu. Vstal je in pomolil glavo skozi tesno okno: «Meta, si ti?»

«Ne bodete mi je vzeli ne! ho! ho! ho!»

In zopet je pela sekira.

«Meta je!» je dejal Šarevec svoji ženi, «drva cepi. Ta žival se bo tudi ugnala od samega dela!»

Zunaj je pela sekira neprestano. Končno se je nekaj z velikim hruščem podrlo.

«Skladovnica se ji je podrla!» je govoril Šarevec sam pri sebi. «Ne vem, čemu ne spi, ko vendar še vse spi.»

Zaspal je.

Drugo jutro pa je ležala na tnalu posekana sliva in izpod njenega vejevja so izvlekli mrtvo človeško truplo. Bila je Meta z razbito glavo. Posekano deblo je bilo padlo na njo ter ji tako v resnici postalo «poboljšek», da ji ni bilo treba beračiti v starosti!

To je bilo gotovo revno življenje!

XII.

Gričarjev Blažè.

Odkar sem ga poznal, je bil revež! Če je še otročè v tanki srajčici boječe — kakor prepelica iz žita — prilezel na vas od očetove koče, stoječe onikraj vode v bregu, ne da bi

z nami igrал, паč pa, da bi izdaleč gledal, kako smo igrali drugi otročaji — je nastal takoj hrup, in planili smo za njim, da je bliskoma pobegnil čez vodo ter kazal pri tem šibke svoje nožice, kakor dve iglici, premikujoč jih po melini proti domači koči.

Bila ga je čista in gola ponižnost: kar mu je ukazal oče, mu je bilo nad vse, in nikdar nismo pomnili, da bi bil Gričar kdaj pretepal svojega sina zarad nepokorščine. Očetna hiša se mu je zdela najlepša na božji zemlji; samo kadar je grmelo in treskalo, ko se je bal, da bi strela ne užgala slavnatega domačega slemena; takrat si je časih mislil, da je hiša na Vidmu skoraj lepša, to pa zlasti zategadelj, ker so imeli Videmski zeleno barvana okna, pri Gričarju pa ne.

Če ga je mati zmerjala, ali če smo otroci po vasi za njim kričali: «Sivec! Sivec!» (imel je dolgo časa skoraj čisto bele lasé); se je pripetilo, da je od maše gredoč pričel med tolpo jokati prav kakor otrok, dasi je bil že osemnajst let star. Ko je prišel z materjo prvič v Loko, je sedel od samega veselja k neznatnemu vodnjaku sredi neznatnega loškega trga, si ogledal umazana in neznatna poslopja, ki so bila vsa sezidana še za vlade škofov brižinskih, tlesknil z rokami ter končno vzklirknil: «Mati, to so reči, to! V nebesih ne more biti lepše!» Bil je takrat prvič v mestu in še dolgo časa pozneje je rad

pripovedoval o loški krasoti. Pri tisti priliki se je tudi prvič do sitega najedel belega kruha, kar se je pozneje zgodilo samo še takrat, ko je žena legla v otročjo posteljo in so mu sosedje prinesli pogačo v hišo.

Ne boste skoraj verjeli, da se je takšen mož, kakor je bil Gričarjev Blažè, tudi oženil. In vendar se je oženil in vzel je Četrtnikovo Luco. Sam, seve, bi se nikdar ne bil upal ženske vprašati (in še celo ženske, ki je bila toliko starejša od njega!), če ga hoče kaj rada imeti. Njemu se je sploh vedno zdelo, da sme človek na svetu rad imeti samo eno žensko, to je mater svojo, ki mu skuha kosilo in večerjo. Navzlic temu se je oženil z Luco, edino hčerjo starega Četrtnika. To pa se je zgodilo takole.

Gričarica in Četrtnik sta šla v nedeljo zjutraj od maše. In, da se ni tisto leto po žitih prikazalo prav obilo grašice, morda bi o Blažetu in Luci niti govorila ne bila.

«Dežja je premalo», je zatarnal Četrtnik, «in če ga ne bo, pojde vse po zlu. Da bi nam le pomagala Mati božja z Gore!»

«Ali imaš lepo pšenico letos?» je vprašala na to Gričarica. «Kaj pa, je li kaj plevela vmes!»

«Grašice je vmes, kakor bi jo bil sam vrag po noči sejal, in snetiva je tudi! O moj Bog, na svetu je od dne do dne slabeje! Hej, kaka žita smo imeli, ko je bil pri meni še moj oče gospodar! Hej, to ti pravim, Neža!»

«Ste pa morebiti premalo pleli?» ga zavrne Neža Gričarica.

«Premalo!» odgovori stari skoraj jezno, «Luca naša je plela, da sem mislil: saj bo pustila vse prste na njivi! Tako je plela! Toda če vrag rep svoj vmes vtakne, pa ti zrase grašica tudi na beli mizi sredi hiše!»

«Tvoja Luca je res pridna! Kar se tajiti ne dá, se ne taji, in lehko si je vesel!»

S tem mu je Neža v hipu potolažila jezo.

«Malo je tacih! Vse ji bom dal, kar imam, da bo zlahka živela, zlahka in brez skrbi!»

Nato je mati Gričarica nekoliko pomolčala, potem pa posegla brez zamude vsi stvari do jedra ter dejala: «Veš kaj, daj jo Blažku mojemu! Dela rad, moli rad, sluša rad.»

«Čakaj no! Čakaj no!» — se je zamislil starec. «Koliko mu boste pa dali?»

«Kakih petsto bo že imel.»

«Imel jih bo?»

«Prav gotovo jih bo imel!»

«Čakaj no! Čakaj no! Tu bi se pa dalo kaj napraviti. Hej, rečem ti!»

In napravilo se je. V tistih časih pa je imela Četrtnikova Luca (kdo je ni poznal, te hudobne ženske!) že štirideset let. Bila je tudi slepa na levem očesu, ker ga ji je bil s kamnom izbil na paši sosedov pastir. A hodila je, kakor hodi belokrilata gos, sprehajajoča se po peščenem produ. Zala ni bila. Blaže pa jo

je snubil brez pomisleka meneč, da mora to tako biti, ker je ukazala mati. Če se je oče oženil, je moralo že prav biti, da so tudi njega silili k ženitvi, ker pri hiši doma ni mogel vedno ostati, ko se je vendar vedelo, da dobi kočo starejši brat. Skovala se je torej ženitev: Četrtnik je izročil in prepisal hčeri Luci svoje posestvo. Gričar pa je odštel Blažetu petsto goldinarjev, katerih večjo polovico je takoj stari Četrtnik spravil za svoj «kos kruha».

Ko so šli v cerkev, takrat so se hudomušni ljudje precej smeiali. Posebno pa so se smeiali nevesti, ko se je tik mladega ženina gugala ter bila takisto po gorjansko nališpana, da je od prvega do zadnjega traku vse kričalo na nji. Ni se prav do zadnjega zvedelo, na kaj je Blažè po poti v cerkev mislil. Na ženitovanjsko dobro pojedino, to je brez dvojbe gotovo! Ravno, ko je stopil čez cerkveni prag, se mu je pa prikazal nehoté pred dušo Četrtnikov holm, kjer je raslo precej mecesnov, vitkih, z zračnimi vejami, sredi mecesnov pa je kraljevala mogočna bukev, in divji golob je tako rad grulil na nji.

«Pod mecesni bom ležal», si je dejal Blažè sam v sebi, «in v dolino bom gledal, in na belo cesto in na Videmski zeleni travnik! Ta še tako slaba ne bo!»

A bila je slaba! Za hlapca je prišel k hiši in pehati se je moral kakor črna živina. Žena in stari sta vpila skoraj noč in dan nanj in ga

priganjala, kakor priganja voznik konja, če vozi po klancu. Dobil je otročè, pa je je takoj po porodu moral pokopati, in od tedaj ni bil več tako zadovoljen, kakor prejšnje dni. Bolelo ga je časih srce, pa si je dejal: «Saj bi ne bil imel nič dobrega na svetu; veliko bi mu tako ne bil mogel dati!»

Neko nedeljo popoldne — bila je ta nedelja zanj dan nesrečnega imena — je ležal na holmu v senci pod mecesni. Po cesti v dolini so hodili ljudje: pobožne ženice, mlada dekleta in tudi mladeniči, ki so sedaj in sedaj veselo zaukali. Vse je bilo veselo! Blažè pa se je čutil danes prav zapuščenega. Po mehkem mahu je raztezal ude svoje, lačen ni bil, a vendor ni bil srečen. Zdajci se od hiše oglasi stari Četrtnik: «No, lenoba! Ne greš li slame rezat? Ali naj je na-režem jaz, ki sem star in bolan? Vstani, lenoba!»

«Sem je že narezal, oče!» odgovori Blažè pohlevno, «za tri dni je bo dosti!»

Stari odide, a zadovoljen ni bil: «Pa lèži, lenoba grda, če te ni sram, da morajo stari ljudje zate delati!»

Odrinil je v sobo — legel na peč na mehko vrečo in brez obotavljanja prav sladko zadremal.

«Danes bo dal vsaj mir!» se oddahne Blažè, leže zopet znak na mah ter lovi s pogledom drobne kosce jasnega neba, ki so se tu in tam modrili izmed vejjeva. Tu je prifretala na vejico nad njim siva penica, zažvrgolela malo, razteg-

nila pepelnato krilce, potem pa srepo obrnila glavico proti hiši — in odhitela, kakor bi jo nesla sapa. Pri tleh iz zelenega grma je pokazala taščica rdečkasti vratek svoj, zavila ga dvakrat in trikrat proti hiši — in odfrfrala iz mecesnovega gozdiča, kakor bi jastreb švigal za njo. Pri vrhu na mecesen je sedla pisana šoja, pogledala pod se, pogledala pa tudi proti hiši, jezno zakričala — in ni je bilo več, kakor da se je raztopila v jasni zrak.

«Kaj jim je, da vse beži z mecesnov?» se je vprašal Blažè. «Drugikrat so peli in frfetali nad mano, če sem tudi ležal tu spodaj.»

Kaj je bilo? Ondi pri vežnih vratih je stala gospodinja Luca, in zato se ni bilo čuditi, da so se oplašile ptice-pevke ter zbežale v prijaznejše kraje. Luca pa je gledala hudobno in s pogledom je iskala svojega moža. Opazivši ga zakriči: «Kaj boš ležal, lenoba lenasta! Kdo pa naj vode prinese?»

«Sem je že prinesel tri keble, in za živino še posebej!» odgovori Blažè krotko. Ona odide jezna in srdita: «Če te ni sram, da drugi delajo zate, le prespi na soncu vse dni!» V hiši pa je legla za mizo, obrnila se v steno ter — v tem že tudi trdno zaspala.

Blažè je zopet legal na mah in hotel malo zadremati. Tu pa ga je motila sosedova Ančika, ki je ob vrvici privlekla staro kravo na pašo in jo pasla v obližju njegovem.

To dekle ni bilo Bog vedi kako zalo, a vendor je imelo obraz, ki se je lahko pogledal, z veseljem pogledal. Mladost, rožna mladost je sedela na tem obrazu, in to je vse kaj drugega kakor starost, jesenska starost.

Z materjo — vdovo — je bivala v leseni, na pol podrti hiši; hudo revščino sta trli, ali vendor bili jezni na ves svet, kakor pravimo. Oče — Bolantačev Miha — je umrl v ječi, ker so ga bili obdolžili in obsodili, da je ukradel tele iz hleva. Nekaj let pozneje se je izkazalo, da je bil nedolžen, ali vendor je ta obsodba ostala na hiši. Zase so živeli in se prepirali radi z vsakim človekom; posebno hči je bila osorna in imela oster jezik v svoji oblasti, da se je bala pred njo še Lovričkova Marušica, ki je imela strupen jezik, kakor verižasti gad zobe. Če drugače ni bilo, se je steplila celo, ako se ji je očitalo, da so ji bili očeta zaprli.

Ko je Blažè ugledal Ančeta, se je skoraj sramoval: morda je slišala, kako ga je žena zmerjala in kako je vpila nanj.

«Na mahu ležiš!» ga je ogovorila. «Čakaj no, sedem k tebi, da bo kaj društine; če se me ne bojiš, ti žalostni srakoper, ti!»

Glasno se je zasmejala ter izpustila kravo, ki je takoj pričela muliti zeleno grmičevje, tresoč velika ušesa in sekajoč z dolgim repom po nadležnih muhah.

Ančè pa je prisedlo k Blažetu, ga pogledalo nagajivo enkrat in dvakrat, da je revežu za-

trepetalo srce v prsih. Kaka je vendar bila razlika med njenim obrazom in med obrazom njegove Luce, katerega se je še v sanjah bal, če se mu je prikazal. «Moj Bog», si je mislil, «saj ima ženska poseben obraz, in do danes tega še vedel nisem!» Sedela je sklonjena na zelenih tleh ter si oberoč objemala kolena, tako da se ji je krilo nekoliko privzdignilo in da je zrla v svetlo sonce belo-nogavična, okrogla njena nožica. «Tukaj je pa res vse lepše, kakor pri moji Luci» — je mislil Blažè dalje, in taka tema mu je prepregla dušo, tema, kakor bi večja na zemlji nastati ne mogla, če bi se vse skupaj, sonce, luna in zvezde, zdajci utrnilo z neba.

«So te li spet?» je izpregovorila zbadljivo, «in ti si poslušal in trpel, kakor bi bil posekan hlod! Udari jo kdaj, če se trga nad teboj!»

Pri tem se je skoraj raztogotila in rjavo oko se ji je zablisnilo, prav kakor sokoliču, ki je opazil svoj plen v zelenem žitu.

Kako je Blažetu dobro delo to sočutje!

«Vedno kričé», je odgovoril zamolklo, «in ničesar jim prav ne storim.»

«Le udari! Le udari!» je hitela Anica, «bodi gospodar!» Odtrgala je z roko hrastičev vršiček in tolkla ž njim po tleh, da je listje letelo na vse strani.

«Vidiš, takole jo moraš sekati!» In tolkla je še bolj vneto, dokler se ni veja raztepla.

«Slabo se mi godi, prav res slabo!» je zdihoval Blažè.

Prav hudo ga je pogledala in zakričala:
«Čemu pa si jo vzel, tako staro! Prav ti je!»

«Morda je res prestara!» je zastokal Blažè na zelenem mahu.

To pa jo je docela razburilo.

«Če tega za gotovo ne veš, potem naj te Luca le pretepava! Vidiš, svoji kravi pravim tudi Luca! Hej, Luca!» Pograbilo je za vrv, vlekla kravo za sabo in se skrila za grmovjem. Tudi Blažè je odšel proti hiši in po glavi so mu rojile njene misli. Stopivši v vežo je moral že prenesti pravo ploho.

«Dolgo si spal, a jaz se mučim kot Bog na križu», se je togotil stari sedeč na ognjišču in velik kos kruha použivajoč.

«Bog ve, kdaj te bo kaj sram! Star si že dosti!» je pristavila žena Luca ter z veliko žlico lovila velike drobivce po veliki skledi, v katero je bila do vrha nalila rjave kave.

«Molčita že vendor!» je odgovoril Blažè pogumno, «do grla sem že sit vajinega večnega klepetanja!»

Zdaj je udarila strela v slavnato streho! Luca je treščila žlico po ognjišču, in takoj se je postavila pred svojega moža: «Jaz ti naj molčim, ko je vse moje, ko nič nimaš in si berač!»

Ko Blažè še ni izgubil srčnosti ter jo je še celo s pestjo precej trdo pehnil od sebe, je

pograbilo bukov oklešček pri ognjišču in kakor stepnik ga je omahala, da je bil zdajci ves krvav. Tudi stari ji je priskočil na pomoč, in združena sta ga popolnoma premagala, da se je moral udati na milost in nemilost. Odslej je bil tepen skoraj vsak dan in Ančetov svet je bil najslabši, kar jih je Blaže kdaj poslušal v svojem življenju. S kostmi, ki so ga prav hudo bolele, in z mesom, ki se je črnilo pod udarci, je plačeval ta svet mnogo, mnogo trdih dni.

Nekega jutra je sekal v gozdu staro smreko. Pot mu je lil po obrazu in vse telo ga je bolelo.

«Vprežen si», je začul glas za sabo, «in v jarem te je vteknila Luca, da vse poka!»

Obrnil se je in opazil svojo znanko. Ob smreki je slonela in zobala borovnice, katerih si je bila nabrala v predpasnik.

«Malo počij!» je dostavila sočutno, «in nikar se ne pehaj za tuje ljudi, ki te teže gledajo, kakor ne vem kaj!»

Ko ji ničesar ne odgovori, ga vpraša ognjevito: «Ali si udaril? Kaj, ali si jo udaril?»

Kri je zalila lice Blažetu, spomnivšemu se, kako je bil sam tepen, ne da bi bil tepel on.

«Saj veš, da to nič ni, Ančè», je odgovoril rahlo, «takšne reči se ne smejo v hišo uvajati!»

«Ti revež ti! Tirevež ti! Da nimaš vendar čisto nič srčnosti!» Hudobno se je smejala in s prsti je nosila borovnico za borovnico med bele zobe.

«Danes vem, da nisi še jedel» — je pričela nekaj časa potem, «na, jej! Žejen si gotovo tudi, ker tu blizu ni studenca.»

Stopila je k njemu ter mu razkrila pred obražom predpasnik s temnomodrimi borovnicami.

«Jej, no, ti ne veš, koliko jih je letos!»

Lačen je bil, žejen je bil — in res je segel v predpasnik. Tistikrat se mu je storilo milo pri srcu, da imajo tuji ljudje več usmiljenja ž njim kakor njegovi! Lešnikom podobne debele solze so se mu vsule po obrazu in jokaje je izpregovoril: «Ti ne veš, Ančè, kako se mi godi, kako slabo se mi godi! In otrok mi je tudi umrl!»

In neprestano so mu suli lešniki po licu.

«Le ne jokaj nikar, Blažè, le ne!» in takoj se je še Anici raztajalo srce, in ko se Blažè le ni mogel najokati, se mu je pridružila tudi ona. Zgrudila se je na tla in točila solze iz vse duše.

Ko sta si končno otrnila oči, je dejal Blažè: «Oj, kako bi bilo lepše, če bi bila ti moja žena, Ančè!»

Hitro se je vzdignila, da se je vse po zemlji vsulo, kar je imela v predpasniku. Zardela se je kakor mak v žitu in odgovorila: «Vidiš, to je zdaj vse prepozno! Ne rečem, da bi te ne bila mogla rada imeti.»

S temi besedami je odhitela pod temačno smrečje. Blažè se je ojačil in hitel za njo. Ne vé se pa, ali jo je še uhitil tistiga dne.

Imeli smo semenj v vasi in pri Polonovcu se je trla soba od pivcev in takih ljudi, ki bi bili brez denarja radi kaj popili in pojedli. Muhov Janez si je bil izbral kot poleg peči in je mučil klarinet, pri njem pa je sedel še Zavratárjev Tonče in je tlačil harmoniko v rokah. Oba sta napravljala godbo, da so se vaški psi zbirali pred Polonovcem tuleč proti nebu, prav kakor da je napočil sodni dan. V hiši pa so plesali gorjanci in tolkli s petami ob podnice, da se je vse potresalo in da se je vzdigoval gost prah. Vse bi bil prenapolnil, da ni prišla časih domača dekla ter metala iz velikega lonca vodo med plesavce, ne gledé, kam je padalo, ali na tla, ali pa na široka krila plesavk. Kričali so, napivali si, in vsi so bili prepričani, da lepšega življenja biti ne more, kakor so ga uživali tisti dan v zatohli in vroči pivski sobi.

Tudi Četrtnikova Luca je prišla s svojim možem. Prodala je bila prašička na sejmu in sedaj je nosila denar pri sebi. Ples je ljubila nad vse, in skoraj genljivo je bilo gledati, ko je lovila plesavcev, ki zanjo marali niso, ker je bila stara in grda, ako se to sploh sme reči o kateri ženski. Z Blažetom sta sedela pri mizi in izdaleč zrla na plešoči svet sredi hiše.

«Še plesati se nisi naučil, grdoba!» se je togotila nanj, «in vendor bi imela danes tako lep čas, in prostora je tudi dosti!»

«Bo že bolje! Bo že!» je odgovoril Blažè, ki je na vse drugo prej mislil nego na ples.

«Hej, Blažè!» je zakričal pijani Frjanček izpred Mosta, «pelji jo no plesat! Kaj se boš skrival, ko jo imaš, da je v devetih vaseh ni take!»

«Ali te še pretepa vsak dan?» se je oglasil tudi Mihôlica izpod Skale, «le počakaj, ko boš ti v njenih letih; tepel jo boš pa ti, to se reče, če ne boš takšen zajec kakor si danes!»

Blažè je molčal, Luca pa se je z vsem srcem poprijela Frjanca: «Pij, pij, Frjan, potem me pa pelji enkrat, da se malo zasučeva, ker sva bila prijatelja od mladih nog!»

«Ako boš dobro za vino plačala, sem pa že takšen, da me ne bo sram, če se zasučeva!»

Tako je izpil poln kozarec ter s hrbtom odrinil Blažeta, da je dobil prostor tik Luce, ki je potem vse popoldne dajala za vino, katero je naš Frjanček tako zelo rad pil. Casih sta tudi vstala in prav nerodno zaplesala; posebno smešno se je nosil plačani plesavec Frjan, pritiskajoč z vso gorečnostjo staro plesavko k sebi.

«Ne bodi jezen, soseg!» se je opravičeval Blažetu, «saj si tudi ti časih pri sosegdu izposodiš voliča, da moreš preorati njivo. Rajši pa še imam vola kakor tvojo Luco, ha, ha!»

«Pij no, pij no! Potlej pa zaplešiva še eno!»

Luca je vse pretrpela, samo da je imela stalnega plesavca.

Ko je bilo vse v najglasnejšem hrupu, v največjem veselju, se je priril v sobo stari Veharček, Štefan Veharček, ki so mu dejali tudi Sraka, kar pa ni rad slišal. Šival in krpal je po pogorju staro obleko in ljudi je obiral. Vedno je imel polno torbo novic, katere je prodajal za vino, če jih je kdo hotel plačevati.

«Dobro se imate, ljudje božji! Juj!»

Obstal je sredi sobe in vzdigal šibka svoja steganca.

«Imaš li kaj novic?» je vprašal Miha izpod Skale; «prej ne dobiš rdeče kaplje, dokler nam ne poveš kaj novega!»

«Če bi na tvoje čakal, potem bi danes ne vedel, kako se vino pije», se je zajezil Štefan. «No, pa je tu nekaj poštenih glav, nekaj mož, ki jih imam rad. Ali že veste?»

«Kaj? Kaj?» je odgovorilo deset glasov.

«Dajte mi piti in potem vas še enkrat vprašam: ali že veste?»

Ponudilo se mu je zdajci deset kozarcev, toda Štefe je v svoji ponižnosti izpraznil samo enega, na zdravje vsem poštemenim ljudem, ki za vino daje in vdovam in sirotam zasluženega plačila ne trgajo.

«Zdaj pa govoril!» je rjal Miha izpod Skale.

«Šival sem pri Bolantačevih, pri tistih revah, pri tistih siromašnih ženskah. Snoči je tisto

mlado, tisto Ančè, leglo na klop pri peči in prav hude bolečine je imelo. Sam Bog nebeški vedi, kje je to revišče izteknilo otroka, ko se vendar z nikomer menilo ni!»

Posebno ženske so v tistem trenutku iz vseh kotov pritisnile, in najprva Četrtnikova Luca, ki je takoj raztegnila široka usta ter izpregovorila hudobno: «Pri tisti hiši niso bili nikoli nič prida. Stari je kradel, kjer je mogel; in ko bi bili vi mene vprašali pred pol letom, povedala bi vam bila, da bo tako in nič drugače!»

«Luca, ti bi bila morala že vedeti!» je odgovoril Štefe. «To pa še ni vse. Ravno, ko je tu pri vas danes v vasi poldne zvonilo, je umrlo otroče, in umrla je tudi tista uboga živalca, ki ga je imela. Tako se mi je smilila, rečem vam, da sem se hitro spravil iz koče, in da še svojega plačila nisem čakal.»

«Kaj tisto!» se je oglasila zopet Luca. «Bog že ve, kaj dela! Meni so ukrali korec s kebla in dobro vem, da ga ni drug izmeknil, kakor tisto dekle!»

«Tudi to še ni vse!» je nadaljeval Štefe. «Kadar se je ta revna ženska v bolečinah mučila, ni ji dala miru stara Bolantačka. Vedeti je hotela, s kom se je pečala. To sem vam zavijal ušesa, da bi tudi slišal! Pa se je dolgo branila. Naposled — mislim, da so se ji takrat že nebesa odpirala in da je z enim očesom

že gledala prestol Boga očeta — napisled pa je povedala. Vse je povedala, in ali veste, kdo se je štel za njenega?»

«Kdo? Kdo?» je povpraševala vsa družba in najglasnejše Četrtnikova Luca.

«Oženjen človek, kakor gotovo je Bog v nebesih, oženjen človek!»

«Oženjen!» se je zatogotila Luca, «takšno grdobo bi pa morali vendar za pete na drevo obesiti! Kakor bi svoje žene ne imel!»

«Kdo je? Govori že vendar!» je vpil Frjan izpred Mosta.

«Povej ga!» je silila Štefeta tudi Luca.

«Saj ga lahko povem!» se je smejal Štefan, «tamle sedi, Luca, in tvoj je, Luca, tvoj Blažè je ta tiček, poglej ga no!» Z dolgim koščenim prstom je pokazal na mesto, kjer je za mizo sedel mladi Četrtnik. Nastala je tihota, kakor v cerkvi; potem pa je napolnil sobo krik, grozen, nepopisen, kakor bi se trgale divje zverine. Ta krik je prihajal Luci iz grla in že so ljudje menili prvi trenutek, da se zaduši.

Za mizo pa je vstal Blažè in se z bledim licem naslonil na zid. Krvavo je pogledal na vse strani, potem je hripavo zavpil: «Bila je moja, bila! Pustite me, pustite me!»

Luca je silila vanj. Prijel je steklenico na mizi ter jo treščil svoji ženi na glavo, da se je na drobne kosce razletela in da se je ženska nezavestna zgrudila. On pa je odrnil svoje so-

sede in planil iz sobe. Zunaj je bilo že mračno. Pobegnil je brez pokrivala na glavi po stezi proti Četrtniku, pestil roke in sam s sabo govoril, da je groza obhajala tiste, ki so ga srečavali. Luco pa so morali nesti proti domu, kjer je skoraj vso zimo hudo trpela in se togotila o mladem svojem možu. Le-ta pa je bil izginil, in sploh so ljudje menili, da je zavoljo žene stare svoje pobegnil v Ameriko, kar se nam je zdelo prav pametno.

* * *

Prišla je cvetoča pomlad. Na Četrtnikovem holmu so cvetele vijolice in bukev se je bila zavila v tisto sočno, mlado zelenje, ki prihaja z vsako pomladjo. Pod njo v senci pa je ležal Štefè Veharček in premišljal, kako da ni ptic pevk v tem logu, katerih je prejšnja leta bilo vse živo. Samo vrane in kavke so imele svoje ženitve med rdeče cvetočimi mecesni. Zapihljal je pomladanji vetr, in tedaj je na Štefeta padel čevelj, človeški čevelj! Štefè se je postavil na noge in pričel proti bukovim vejam kričati in zabavljati. Ondi pri vrhu je viselo nekaj črnega, ali odgovora ni bilo. Potem je Štefè sam splezal na drevo, kjer ga je sprejel nekak prav, prav čuden duh. Ali visoko ni plezal. Skoraj po vejah se je spustil nizdoli ter pobegnil proti Četrtnikovi hiši. Tam se pa dolgo ni mogel zavesti, ali končno je vendarle povedal, da visé

na Četrtnikovi bukvi kosti obešenega človeka. Tako je bilo. Po ostankih so spoznali, da je tu končal Blažè revno svoje življenje. Najbrž se je v strahu skril na drevo, v temni noči pa ga je iznova prijel obup, in vse breme svoje revščine je vrgel od sebe tam gori v zračnem vrhu, odkoder je umirajoč še gledal v zorno, z mesečnimi žarki razsvetljeno domačo dolino.

